

безпеки й гармонізація взаємодії між людиною, виробництвом і природою формують основу для створення безпечного та здорового майбутнього [2].

Інтеграція екологічних і соціальних стандартів у трудову політику сприяє формуванню нової моделі сталого розвитку, орієнтованої на людину. Гармонійне поєднання принципів охорони праці, захисту довкілля та інноваційного розвитку визначає стратегічний напрям майбутнього цивілізованого світу. Ключовими шляхами до створення безпечного, здорового та сталого суспільства стають партнерство між державою, бізнесом і громадою. Інвестиції у здоров'я працівників, навчання з безпеки, створення комфортного середовища праці стають довгостроковими вкладеннями у людський капітал.

ЛІТЕРАТУРА

1. World Health Organization (WHO). Health and environment: global evidence on environment and health. Geneva: WHO Press, 2022.

2. International Labour Organization (ILO). Safety and health at the heart of the future of work. Geneva: ILO, 2019.

3. United Nations Environment Programme (UNEP). Global Environment Outlook 6: Healthy Planet, Healthy People. Nairobi: UNEP, 2019.

УДК 614.8

ЕКОСИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ БЕЗПЕКИ: НОВІТНЯ КОНЦЕПЦІЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА

Шахвєта С. В., здобувач,

Шароватова О. П., канд. пед. наук, доц.,

Національний університет цивільного захисту України

Війна не лише руйнує інфраструктуру – вона руйнує внутрішній стан людини. Для багатьох працівників сучасна реальність поєднує роботу під загрозою обстрілів, втрату близьких, вимушене переселення та постійний страх. У таких умовах психічне здоров'я стає не менш важливим, ніж фізична безпека. Хронічна тривога, порушення сну, відчуття безпорадності та емоційне вигорання знижують концентрацію, погіршують реакцію і збільшують ризик виробничих помилок та травм. Для професій, пов'язаних із підвищеним ризиком – рятувальників, медиків, енергетиків, комунальників, – психологічна стійкість стає ключовою умовою виживання.

У зоні бойових дій або під час відновлення зруйнованих територій працівники часто стикаються з перевантаженням, відсутністю нормованого відпочинку, конфліктами в колективах, емоційним напруженням через втрату

колег. Ці фактори формують психосоціальні ризики, які так само підлягають оцінці та контролю, як і фізичні чи хімічні.

Згідно з рекомендаціями Міжнародної організації праці (МОП), роботодавці мають передбачати програми психосоціальної підтримки, спрямовані на профілактику стресу, вигорання та посттравматичних розладів. Це може включати регулярні консультації психологів, створення груп взаємодопомоги, навчання керівників навичкам кризового спілкування, а також інформаційні кампанії про ознаки психологічного виснаження.

В Україні дедалі більшої уваги набувають програми «Психічне здоров'я на робочому місці», що реалізуються за підтримки МОП, ВООЗ і Міністерства охорони здоров'я. Їх мета – формування культури турботи про психічне здоров'я як складову безпечної праці. Підприємства, які продовжують діяльність у прифронтових чи звільнених регіонах, мають запроваджувати систему внутрішньої підтримки персоналу, де враховується психологічний стан кожного працівника. Такі заходи не лише знижують рівень травматизму, а й допомагають людям повернути відчуття контролю над власним життям і роботою.

В умовах війни психічна реабілітація працівників стає одним із ключових завдань держави. Робочі місця мають стати простором безпеки й довіри, де люди зможуть не лише працювати, а й відновлювати психологічну рівновагу. Поступове повернення до стабільної праці, участь у колективних відбудовних проєктах, залучення психологів, тренерів зі стрес-менеджменту сприятимуть формуванню культури ментального здоров'я, без якої неможливий сталий розвиток суспільства.

Психологічна безпека – це не допоміжний аспект охорони праці, а її невід'ємна частина, особливо у часи війни. Турбота про емоційний стан працівників є запорукою їхнього фізичного здоров'я, професійної ефективності та загальної безпеки на робочому місці.

У контексті повоєнного відновлення України поєднання охорони праці, психічного здоров'я та екологічної безпеки створює нову, цілісну модель безпечного розвитку держави. У сучасних умовах війни стає очевидним, що охорона праці, психічне здоров'я та екологічна безпека є трьома невід'ємними складовими єдиної системи людської безпеки. Вони взаємодіють між собою та визначають не лише ефективність праці, а й життєстійкість суспільства загалом. Збереження фізичного здоров'я працівників неможливе без належного психологічного стану, а стабільна психіка не може існувати у токсичному чи забрудненому середовищі. Так само екологічна безпека без урахування людського фактора втрачає практичний сенс.

Концепція «екосистеми професійної безпеки» передбачає інтеграцію заходів із безпеки праці, охорони довкілля та ментального добробуту в одну узгоджену політику. Такий підхід відповідає Цілям сталого розвитку (№3 «Міцне здоров'я і благополуччя», №8 «Гідна праця і економічне зростання», №13 «Боротьба зі зміною клімату») [1].

Підприємства, які усвідомлюють значення цих трьох аспектів, формують культуру безпеки – коли піклування про людину, природу і робоче середовище

стає спільною цінністю. Такі організації зазвичай демонструють вищу продуктивність, менше нещасних випадків і нижчий рівень плинності кадрів. Адже працівники, які відчують психологічну підтримку та працюють у чистому, здоровому середовищі, виявляють більшу відданість своїй роботі та вищу професійну стійкість.

Відтак, на державному рівні необхідне створення комплексної стратегії «Безпечне та здорове відновлення», яка об'єднає трудову, екологічну та психосоціальну політику. У рамках такої стратегії можна впроваджувати: стандарти «зеленого робочого місця», національні програми психічного здоров'я для працівників критичної інфраструктури, екологічну сертифікацію підприємств із урахуванням умов праці. Це забезпечить цілісне бачення безпеки – від індивідуального рівня до державної політики [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Завдання та індикатори. Досягнення цілей сталого розвитку в Україні на період до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ind.80/bookmtd-goalsalbum110pagesok-3.pdf>.

2. Зелена відбудова: інтеграція екології, безпеки праці та здоров'я людини. URL: <https://ecoaction.org.ua/zelena-vidbudova-ukrainy-pozytsia-hromadskosti.html>.